

Савјет за штампу у Босни и Херцеговини,

Удружење/Удруга "БХ новинари", Друштво новинара БиХ, Удруга хрватских новинара у Босни и Херцеговини, Удружење новинара Републике Српске

КОДЕКС ЗА ШТАМПУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Увод

Овај Кодекс је изведен из постојећих европских стандарда новинарске праксе. Кодекс има за циљ да постави основе система самоуправљавања у штампи, који ће бити сматран морално обавезујућим за новинаре, уреднике, власнике и издаваче новина и периодичних издања. Новинари и уредници ће поштовати општеприхваћене принципе етике и штитити професионални интегритет новинарства. Поред овога Кодекса, Закони и друга законом одређена правила у БиХ, чине оквир за рад штампаних медија у БиХ.

Овај Кодекс садржи основне принципе Меморандума о разумијевању потписаног од Независне уније професионалних новинара БиХ, Савеза новинара БиХ, Независног удружења новинара Републике Српске, Удружења новинара Републике Српске и Синдиката професионалних новинара Федерације БиХ, а којег је прихватила и Удруга хрватских новинара у БиХ.

Уредници и издавачи ће осигурати да све релевантно особље њиховог медија буде информисано о овом Кодексу. Уредници и издавачи ће, такође, осигурати да се одредбе овог Кодекса у потпуности поштују.

Овај Кодекс је усвојен од свих Удружења/Удруга новинара у БиХ на сједници одржаној 29. априла 1999. године, а допуњен фебруара 2005., августа 2006. и децембра 2006. године од Савјета за штампу у Босни и Херцеговини и свих Удружења/Удруга новинара у Босни и Херцеговини.

Члан 1

Опште одредбе

Новинари и њихове публикације имају обавезу према јавности одржати високе етичке стандарде у било којем тренутку и под било каквим околностима.

Дужност новинара и издавача је поштовати потребе грађана за корисним, благовременим и релевантним информацијама, као и бранити начела слободе информисања и право на

праведан коментар и критичко новинарство.

Штампа у БиХ ће се придржавати општеприхваћених друштвених стандарда пристојности и поштовања етничке, културне и религијске разноликости Босне и Херцеговине.

Штампани медији ће се придржавати стандарда људских права дефинисаних у међународним и босанско-херцеговачким актима о људским правима.

Штампани медији ће развијати свијест о равноправности полова и поштовању особености као интегралног дијела људских права.

Штампа ће штитити права појединца, док ће у исто вријеме подржавати право на информацију која служи јавном интересу. Овај Кодекс треба посматрати у свјетлу оба поменута значења.

Члан 2

Уредничка одговорност

Најважнија одговорност новинара и уредника је осигурати да њихов рад буде усмјерен ка поштивању истине, као и права јавности да сазна истину.

Новинари ће у сваком тренутку обављати свој посао у духу праведности, истинитости и пристојности при сакупљању информација, извјештавању и представљању мишљења.

Плагијати, фалсификовање, намјерно прикривање важних чињеница, примање мита или услуга које би утицале на рад извјештача или уредника, најтежи су морални прекршаји ове професије.

Члан 3

Хушкање

Штампа ће у сваком тренутку бити свјесна опасности која се јавља када медији намјерно или нехотице подстичу дискриминацију и нетолеранцију.

Имајући у виду такву опасност, штампа ће дати све од себе како не би хушкала и/или подстицала мржњу и/или неједнакост на основу етничке припадности, националности, расе, религије, пола, сексуалне оријентације, било које физичке или менталне болести или онеспособљености.

Штампа неће ни под каквим околностима подстицати кривична дјела или насиље.

Члан 4

Дискриминација

Новине и периодична издања морају избјећи прејудициране и увредљиве алузије на нечију

етничку групу, националност, расу, религију, пол, сексуалну опредељењеност, физичку или менталну болест или онеспособљеност.

Алузије на нечију етничку групу, националност, расу, религију, пол, сексуалну опредељењеност, физичку или менталну болест или онеспособљеност ће бити направљене само онда када су у директној вези са случајем о којему се извјештава.

Члан 4а

Равноправност полова и поштивање особности

Новине и периодична издања ће избјегавати директне или индиректне коментаре којима личности стављају у неравноправан положај или их дискриминишу по основи њиховог пола, рода, полног идентитета, родног идентитета, родног изражавања и/или сексуалне оријентације.

Члан 5

Тачност и фер извјештавање

Новине и периодична издања неће објављивати нетачне, кривонаводеће и искривљене материјале у виду фотографија, текстова или других материјала. Фотографије и документи не смију бити фалсификовани и/или кориштени на кривонаводећи начин.

Новинска издања не смију прикривати и/или задржавати било какве важне информације, чије би обзнањивање могло материјално утицати на тумачење објављеног извјештаја и разумијевање читалачке публике.

Новинари и њихове публикације имају професионалну обвезу да благовремено исправе било коју објављену информацију за коју се утврди да је нетачна. Извињење и/или исправка ће бити објављени с дужним истицањем.

Новине или периодично издање ће увијек извјештавати истинито и тачно о исходу радње подузете у вези с клеветом у коју су били укључени. Новинари ће извјештавати само на основу чињеница чије је поријекло новинару познато.

Код извјештавања и коментара контроверзе, новине и периодична издања ће се потрудити да саслушају и представе све стране у спору. Уколико једна страна у контроверзи одбије да се стави на располагање новинару, публикација може оправдано да наведе ово одбијање у свом извјештају.

Члан 6

Коментар, претпоставка и чињеница

Новине и периодична издања, иако су слободни да изразе своја гледишта, морају да направе јасну разлику између коментара, претпоставке и чињенице.

Члан 7

Могућност одговора

Право на одговор ће бити проширено на релевантне особе уколико публикација, која је у питању, процијени да такав корак доприноси тачности и непристраности извјештавања.

Уколико је икако могуће, на располагање ће бити стављена могућност непосредног одговора у истом издању публикације у којој је објављена оптужба и/или нетачно наведене информације, у дужини не већој од интегрално објављеног текста.

Члан 8

Криво представљање

Новинари ће користити само праведна средства да дођу до вијести, докумената и/или фотографија.

Неетички је да се криво представља нечији идентитет или намјера и да се користи махинацијама да би се дошло до информације за објављивање, осим у екстремним околностима и у законитој форми, када би објављивање информације добијене на такав начин јасно служило јавноме интересу.

Новинари и фотографи неће долазити до информација и/или фотографија путем застрашивања или малтретирања.

Члан 9

Приватност

Штампа ће избјегавати уплитање у нечији приватни живот, осим ако таква уплитања нису потребна у интересу јавности.

Теме које укључују личне трагедије ће бити обзирно третиране, а погођеним личностима ће се прићи дискретно и са саосјећањем.

Члан 10

Особе оптужене за кривична дјела

Новине и периодична издања неће никога третирати као криминалца прије доношења судске пресуде која то потврђује.

Новине и периодична издања имају обавезу да не доносе преурањене судове о кривници

оптужене личности.

Новине и периодична издања имају обавезу да објаве информацију о одбацивању оптужбе или ослобађању личности за коју су раније објавили да је оптужена или да је суђење почело.

Члан 10а

Заштита свједока

Новине и периодична издања ће показати посебан опрез и осјетљивост код извјештавања о свједоцима у судским процесима за ратне злочине, поштујући правила и одредбе за неименовање заштићених свједока.

Новине и периодична издања ће уопштено избјегавати именоване свједока у судским процесима за ратне злочине, као и именоване њихове родбине и пријатеља, осим ако позивање на њих није неопходно за потпуно, правично и тачно извјештавање о судском поступку, и ако то неће утицати на погрешно тумачење истине или ток судског процеса.

Члан 11

Заштита дјецe и малољетника

У третирању дјецe и малољетника новинари су дужни да крајње обазриво поступају, поштујући добре обичаје и Конвенцију о правима дјетета, полазећи од интереса дјетета. Новинари су дужни да заштите идентитет дјетета у поступцима у којима је иначе искључена јавност.

Новинари не смију да интервјуишу нити фотографишу дјецу млађу од 15 година, с питањима која се односе на породицу дјетета, без присуства родитеља или без дозволе родитеља или старатеља.

Новине и периодична издања опрезно и с одговорношћу смију да идентификују дјецу млађу од 15 година у случајевима када су жртве кривичних дјела.

Новине и периодична издања не смију ни под каквим околностима идентификовати дјецу млађу од 15 година која су умијешана у криминалне случајеве као свједоци или оптужени.

Члан 12

Рекламирање и спонзорисање

Рекламе, политичке рекламе и спонзорисани чланци и додаци, морају бити раздвојени од уредничког садржаја и јасно означени као оно што јесу.

Спонзорисани материјали морају јасно указивати на извор спонзорисања.

Члан 13

Повјерљивост извора информација

Кад год је то могуће, новинари се требају ослањати на отворене, идентификоване изворе информација. Овакви извори требају да буду претпостављени анонимним изворима, чије поштење и тачност јавност не може оцијенити.

Новинари, међутим, имају обавезу да штите идентитет оних који дају информације у повјерењу, без обзира на то да ли су или не те личности изричито захтијевале повјерљивост.

Члан 14

Ауторска права

Штампа може да користи разумне сажетке с ограниченим цитатима, материјале из других публикација или носилаца ауторских права, без изричите дозволе за то, све док је извор назначен на одговарајући начин.

Значајна употреба или репродукција материјала заштићеног ауторским правима, захтијева изричиту дозволу носитеља ауторскога права, осим ако таква дозвола није наведена у самоме материјалу.

Члан 15

Интерес јавности

Интерес јавности, у значењу овог Кодекса, дефинисан је као - поступак и/или информација којима је намјера да помогну јавности у доношењу личног мишљења и одлука о питањима и догађајима, укључујући и напоре откривања кривичног дјела или прекршаја, те да спријечи завођење јавности неком изјавом или поступком појединца или организације.

Члан 16

Жалбе

Свако издање сваке публикације ће на пригодном мјесту садржавати: име, адресу, број телефона, број факса и интернет адресу одговорног издавача и уредника, којима могу бити упућиване жалбе и приговори на писање штампаних издања.

Подносилац жалбе, који тврди да је у извјештавању дошло до кршења овог Кодекса, обратиће се издавачу или уреднику одговорном за публикацију о којој се ради, демантијем не дужим од изворно објављеног чланка.

Савјет за штампу у Босни и Херцеговини, www.vzs.ba info@vzs.ba +387 33 272 270 +387 33 272 271

Удружење/Удруга "БХ новинари", www.bhnovinari.ba bhnovinari@bhnovinari.ba +387 33 223 818

Друштво новинара БиХ, journal@bih.net.ba +387 33 214 532

Удруга хрватских новинара у БиХ, udruga_hrvatskih_novinara_bih@princable.net +387 36 315 095

Удружење новинара Републике Српске, brane_bozic@blic.net +387 51 218 522